

Інформація щодо санітарного та епідемічного благополуччя під час оздоровлення та відпочинку дітей у 2019 році

За інформацією територіальних органів Держпродспоживслужби під час оздоровчої компанії функціонувало 9150 закладів оздоровлення та відпочинку, у тому числі 435 (2018 - 409) закладів оздоровлення, із них заміських – 378, санаторного типу – 51, дитячих центрів - 6 та 8715 закладів відпочинку (2018 – 8800) із них з денним перебуванням - 8412, таборів праці та відпочинку - 246, наметове містечко - 57).

Готовність до роботи закладів оздоровлення в середньому склала 98%, відпочинку – 92%.

Протягом оздоровчої кампанії отримали послуги в закладах оздоровлення та відпочинку 954335 дітей, у тому числі у закладах оздоровлення – 260174, у закладах відпочинку – 694161 осіб. Так, у 2019 році працювали впродовж зміни 21 добу і більше лише 236 закладів оздоровлення (54%) в яких перебувало 129317 дітей. Таким чином, лише 49,7% дітей отримали якісні оздоровчі послуги.

Щорічно зменшується кількість стаціонарних таборів, що пов'язано із фінансовою неспроможністю місцевих органів влади на їх утримання. Скорочується термін роботи оздоровчих закладів (1-2 зміни), тривалість змін від 14 до 18 днів (відпочинкові), що значно зменшує кількість дітей, охоплених оздоровчими послугами. Спостерігається зниження наповнюваності таборів, хоча проектні потужності дозволяють оздоровлювати дітей у більшій кількості, що ймовірно пов'язано з високою вартістю путівок та низьким рівнем наданих послуг.

Протягом оздоровчої кампанії посадовими особами територіальних органів Держпродспоживслужби взято участь у проведенні 11402 обстеженнях (перевірках) закладів оздоровлення та відпочинку дітей з дотримання вимог санітарного законодавства. Порушення вимог санітарного законодавства встановлено на 3144 перевірених об'єктах (28%), тобто у кожному третьому оздоровчому закладі. Найвищий відсоток порушень виявлено у Херсонській області (78%), Черкаській (50%), Житомирській (42%), Хмельницькій (45%), Харківській (45%), Вінницькій, Київській, Кіровоградській, Миколаївській областях, Рівненській близько 38% тощо.

Загальними порушеннями при проведенні обстежень закладів оздоровлення та відпочинку стали: недостатній контроль за організацією харчування дітей (відсутній контроль за організацією та якістю харчування з боку медпрацівників і власників закладів); обмежений рівень гігієнічних знань персоналу щодо дотримання санітарних правил; порушення санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів на харчоблоках, що підтверджувалось результатами лабораторних досліджень; незадовільний санітарно-технічний стан приміщень харчоблоку (не працює припливно-витяжна вентиляція); порушення поточності виробничих процесів; порушення технології приготування готових страв; використання заборонених у закладах оздоровлення харчових продуктів; порушення організації питного режиму; недотримання двотижневого перспективного меню; порушення правил зберігання харчових продуктів та добових проб; відсутність документів, що засвідчують якість і безпеку харчових продуктів; відсутність маркування обладнання згідно його функціонального

призначення; недостатня кількість посуду; мийних та дезінфекційних засобів тощо.

Для прикладу порушення, встановлені під час обстежень закладів у Херсонській області стосувались ведення медичної документації на харчоблоках, не погодженого перспективного двотижневого меню, не виконання норм харчування, не своєчасне ведення журналів бракеражу готової та сирої продукції, незабезпеченості медпрацівниками, не завершенням проходження медоглядів працівниками, несвоєчасним проведенням генерального прибирання, обладнання спальних кімнат без урахування відповідних вимог; під час функціонування – порушення правил відбору та зберігання добових проб, недотримання правил миття посуду, технології приготування страв, порушення товарного сусідства під час зберігання харчових продуктів, порушення вимог щодо заповнення медичної документації з харчування, зберігання дезрозчинів в місцях доступних для дітей тощо.

У Київській області майже в усіх стаціонарних оздоровчих закладах окрім ПДЗОВ «Зміна» Бородянського району та ТОВ КОЦ "Пролісок" Обухівського району скорочена кількість днів оздоровчої зміни (менше ніж 21 день); не проводиться належним чином оцінка оздоровчої ефективності перебування дітей та динаміка показників ефективності оздоровлення (медичні кабінети не забезпечені відповідним обладнанням; кількість днів між змінами менше 2-х днів (ДОК «Джерело» м. Буча); якість води в питних фонтанчиках, в басейні за мікробіологічними показниками не відповідала вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10 (ДЗ «Дитячий оздоровчий табір «Каштан» інституту ім. Патона Є. О.» Обухівського району); в оздоровчих закладах з відомчими водогонами відсутні проекти про організацію (установлення) I, II та III зони санітарної охорони джерела водопостачання, які не розроблені та не погоджені, виробничий контроль згідно з робочою програмою, з описом технологічного процесу виробництва питної води, не проводиться у відповідності до санітарних норм і правил, відсутні докази щорічного планового обстеження споруд джерел водопостачання, зокрема їх поточного ремонту, чищення та дезінфекції, а також знезараження питної води із внесенням відмітки у санітарний паспорт щодо продовження його дії; в приміщеннях для проживання дітей не забезпечена нормативна площа на одну дитину; кількість місць у жилих кімнатах для дітей середнього та старшого шкільного віку не дотримується (ДОЗ "Дружба» Білоцерківського району; ДОТ "Каштан" інституту ім. Патона Є.О. Обухівського району); в обідньому залі кількість місць із розрахунку на одночасне обслуговування усіх дітей у одну зміну не дотримується; вимога щодо заборони використання двоярусних ліжок – не дотримується; літні душові утримуються в незадовільному санітарному стані; освітлювальні прилади в приміщеннях постійного перебування дітей не захищені арматурою; недостатня забезпеченість обладнанням та меблями згідно гігієнічних вимог, з врахуванням вікових особливостей дітей; невідповідність прилеглої території закладів; не обладнані майданчики для збору твердих побутових відходів тощо.

За інформацією Головного управління Держпродспоживслужби в Луганській області в КУ «ПЗОВ «Мрія» відомства Кременська РДА через

відсутність фінансування не проведено реконструкцію басейну, душових та роздягалень, реконструкцію 2, 3, 4 спальних корпусів, не придбано комплекти на матрацників.

Станично-Луганським районним управлінням Головного управління Держпродспоживслужби в Луганській області всього було надано 67 пропозицій щодо усунення встановлених порушень, всі виконано. Як наслідок, простежується позитивна тенденція з посиленням нагляду за внутрішніми водопровідними мережами зі сторони адміністрації закладів, враховуючи плани-завдання, рекомендаційні листи, які були направлені районним управлінням Держпродспоживслужби впродовж 2018-2019 років.

Слід зазначити, що питання забезпечення питною водою гарантованої якості піднімалося на кожній нараді у райдержадміністрації, на засіданнях з керівниками дитячих закладів. Так, у 2019 році додатково встановлено 5 водоочисних фільтрів та нову сучасну систему очищення води ще у 6-ти закладах, в яку входить конвектор, система зворотнього осмосу, бойлер. Проби питної води, відібрані у закладах по мікробіологічним та хімічним показникам відповідали вимогам санітарного законодавства. Такі системи встановлені у Петропавлівській ЗОШ № 1 та Петропавлівській ЗОШ № 2, Нижньотеплівській ЗОШ, КОЗ Теплівській НВК, Широківська ЗОШ, Станично-Луганська ЗОШ № 1. До початку навчального року планується збільшити кількість таких систем впродовж поточного року.

За виявлені порушення керівників оздоровчих закладів притягнуто до адміністративної відповідальності.

Матеріально-технічна база стаціонарних оздоровчих закладів не відповідає вимогам: потребують реконструкції та капітальних ремонтів житлові приміщення, санвузли, харчоблоки, облаштування гральних та спортивних майданчиків новим сучасним обладнанням.

Перед початком оздоровчої кампанії не відкрилось через заборону територіальних органів Держпродспоживслужби 28 закладів оздоровлення/відпочинку, зокрема 11 закладів в Житомирській області (невідповідність якості води за бактеріологічними та санітарно-хімічними показниками ДСанПіН 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної призначеної для споживання людиною» та недостатнє матеріально-технічне забезпечення харчоблоків), 5 - в Донецькій, 4 - в Черкаській (НВК у Лисянському та Тальнівському районах у зв'язку з відсутністю харчування дітей), 3 пришкільні табори у Вінницькій області (в ЗОШ І–ІІІ ст. м. Гнівань Тиврівського району через карантин по кору, КЗ «ЗШ №16 ВМР» м. Вінниця у зв'язку з невідповідністю лабораторних досліджень питної води та у с. Михайлівка, Вінницького району через ремонт каналізаційної системи), 2 - в Херсонській (не погоджено функціонування 2 таборів з денним перебуванням у Скадовському районі та у Каховському районі через відсутність медичного працівника), по одному закладу в Запорізькій та Хмельницькій областях.

Без погодження Держпродспоживслужби було відкрито 10 закладів оздоровлення/відпочинку, таких у Чернівецькій області - 4 (пансіонат матері і дитини «Зелені пагорби» у Вижницькому районі та 3 інтернатних заклади

обласного підпорядкування), в Київській області - 2 заклади та в Черкаській один.

Слід зазначити, що стан матеріально-технічної бази в закладах оздоровлення та відпочинку з року в рік не покращується. Так, не мали централізованого або локального каналізування (каналізовані на вигріб) - 254 (58%) закладів оздоровлення, зокрема найбільше таких закладів у Закарпатській - 60, Полтавській - 24, Миколаївській - 17, Одеській - 14, Запорізькій - 12, Вінницькій, Донецькій, Тернопільській областях по 8 та 3599 (41%) закладів відпочинку. Працював на привозній воді 21 (4,5%) заклад оздоровлення (Одеській - 7, в Запорізькій - 6, Миколаївській - 2) та 266 (3%) закладів відпочинку, найбільше таких закладів в Харківській - 63, Одеській - 51, Дніпропетровській - 44, Запорізькій - 25, Миколаївській областях - 15. Без гарячого водопостачання працювало 37 (0,4%) закладів відпочинку.

Для організації надання медичної допомоги дітям в закладах оздоровлення наказами управлінь охорони здоров'я при облдержадміністраціях відповідних адміністративних територій було затверджено перелік лікувально-профілактичних закладів, закріплених за заміськими закладами оздоровлення та відпочинку. Забезпечення медперсоналом оздоровчих закладів проводився згідно Типових штатних нормативів дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. Були укладені угоди з територіальними ЦРЛ щодо медичного обслуговування закладів відпочинку з денним перебуванням. За даними територіальних органів Держпродспоживслужби всі стаціонарні заклади оздоровлення укомплектовані медичними працівниками. Недостатнє укомплектування закладів медичним персоналом було встановлено у 404 закладах відпочинку, зокрема у Кіровоградській області укомплектування медичним персоналом склало 43% (290 закладів відпочинку), в Луганській у 50 закладах, в Донецькій у 30, в Запорізькій у 25 закладах.

Відсутність у штаті відпочинкових таборів, які працюють на базі освітніх закладів, медичних працівників створюють певні ризики щодо забезпечення безпечного та повноцінного відпочинку дітей, у частині надання невідкладної медичної допомоги, відсутності контролю за дотримання дітьми та персоналом правил особистої гігієни, профілактики гострих кишкових інфекцій та інших інфекційних захворювань, неналежного контролю за організацією харчування та інше.

За підсумками оздоровчої кампанії у поточному році організація харчування закладів оздоровлення та відпочинку на 90,6% проводилась на базі власних харчоблоків, решта закладів організували харчування або на базі орендованих харчоблоків (274 – 3,1%), або за рахунок привозного харчування (96 – 1,1%). Не відповідали вимогам санітарного законодавства 2751 харчоблоків (30%), що на рівні минулого року (32%). Мали недостатню площу та набір приміщень 612 закладів (6,7%), на 12 харчоблоках була відсутня проточна холодна вода, на 18 харчоблоках відсутня гаряча проточна вода, каналізовано на вигріб – 3452 (38%) харчоблоків, недостатньо технологічного обладнання на 86 харчоблоках, холодильного обладнання – на 48 харчоблоках.

Норми харчування практично виконувалися і в середньому складало у

закладах оздоровлення – 98%, а у закладах відпочинку на базі загальноосвітніх навчальних закладів в середньому по країні норми виконувалися на 88%. Найнижчий відсоток виконання норм харчування у закладах відпочинку встановлено в Одеській - 45%, Черкаській - 70%, Закарпатській - 75%, Запорізькій – 76%, Дніпропетровській - 87%.

Для прикладу, спеціалісти Держпродспоживслужби в Запорізькій області розглянули 215 перспективних двотижневих меню для організації харчування дітей в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку. У більшості закладів денного перебування дітей на базі загальноосвітніх навчальних закладів (пришкільні табори) не забезпечується виконання фізіологічних норм харчування дітей, затверджених постановою КМ України від 06.08.2014. року № 353 «Про внесення змін до постанови КМ України від 22.11.2004р. № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах», причиною цього може бути здорожчання продуктів та не можливість організації повноцінного харчування.

У більшості районів Черкаської області на харчування однієї дитини на день у пришкільних таборах було виділено від 10 до 24 грн., у той час, як для виконання норм з основних харчових продуктів необхідні кошти в середньому 45 - 55 грн. у день на одну дитину.

У ході моніторингу харчування дітей у пришкільних таборах встановлено, що спостерігається недостатнє споживання дітьми продуктів багатих білками тваринного походження (м'яса, риби, молока), у зв'язку із цим енергетична цінність раціону не відповідає енерговитратам дітей.

За даними лабораторних досліджень відхилення по калорійності від меню-розкладів зареєстровано у 4,3% (2018 - 5,1%) проб, бактеріологічне забруднення готових страв встановлено майже у 4% (2018 - 2,5%) проб, питома вага позитивних змивів на умовно патогенну мікрофлору з обладнання, інвентарю, рук та санітарного одягу кухарів закладів оздоровлення становила близько 3% (2018 –3,3%).

З метою оцінки якості питної води проведено 16917 (2018 – 19,7 тис.) дослідження проб питної води за бактеріологічними та за санітарно-хімічними показниками, з них показник відхилень за бактеріологічними показниками склав 14%, за санітарно-хімічними показниками – 7%; досліджено 738 проб води відкритих водойм за бактеріологічними показниками, з них показник відхилень 8%, досліджено 619 проби води відкритих водойм за санітарно-хімічними показниками, з них показник відхилень склав 12%.

Впродовж оздоровчого періоду зареєстровано 5 спалахів на гострі кишкові інфекції в оздоровчих таборах, в результаті яких захворіло 139 дітей та 8 дорослих осіб. Ускладнення санітарно-епідемічної ситуації спостерігалось в Чернівецькій області в позаміському оздоровчому таборі «Буковинка» с. Репужинці Заставнівського району, у Закарпатській області в с. Велика Грабівниця, в позаміському дитячому закладі оздоровлення та відпочинку «Салют»(с. Коблеве, Березанський район), в оздоровчому таборі «Зоряка» відокремленого підрозділу Державного галузевого об'єднання «Південно-західна залізниця» та в оздоровчому закладі ДП «Оздоровчо-спортивний табір Медик - 2»

у смт Сергіївка Білгород-Дністровського району Одеської області.

В позаміському дитячому закладі оздоровлення та відпочинку «Салют» (с. Коблеве, Березанський район), постраждало 25 осіб. Основна причина спалаху - порушення санітарних правил та недотримання гігієнічного режиму, вживання питної води негарантованої якості.

За виявлені порушення вимог санітарного законодавства були вжиті заходи адміністративного впливу: надано 3 приписи про усунення порушень вимог чинного законодавства, складено 2 протоколи про адміністративне правопорушення на керівника та зав. виробництвом позаміського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Салют», направлено матеріали до Головного управління Національної поліції в Миколаївській області для прийняття заходів реагування в межах наданих повноважень, у відповідності до вимог статті 137 Кримінального кодексу України; керівником ПДЗОВ «Салют» подано заяву про виключення закладу із мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку.

В Сумській області зареєстровано спалах гострої кишкової інфекції в оздоровчому таборі «Зоряка» відокремленого підрозділу Державного галузевого об'єднання «Південно-західна залізниця», який стався 16 липня 2019 року.

Недотримання поточності технологічних процесів поводження з сировою та готовою продукцією, недотримання правил миття столового посуду, розподільчого інвентарю, використання пошкодженого кухонного посуду, відсутність контролю з боку персоналу за передачею батьками заборонених страв, порушення інших гігієнічних вимог стали причиною захворювання 16 осіб, з них 15 дітей.

Лабораторні дослідження виявили санітарно-показову мікрофлору в 17,5% змивів (7 з 40 відібраних), в т. ч. з обладнання для готової продукції. Під час проведення контролю якості дезінфекційних заходів на 3 день спалаху в 6 з 20 досліджених змивів (30%) виявлено бактеріальне забруднення.

При проведенні досліджень добових проб виявлено бактеріальне забруднення готових страв (огірків та томатів свіжих нарізаних, чаю з лимоном, салату зі свіжої капусти, риби тушкованої).

За фактом порушень санітарного законодавства, що стали причиною спалаху, директор закладу притягнений до адміністративної відповідальності та підготовлено лист на дирекцію Державного галузевого об'єднання «Південно-західна залізниця» про незадовільні санітарно-епідеміологічні умови оздоровлення дітей.

Спеціалісти територіальних органів Держпродспоживслужби за результатами перевірки встановили ряд порушень вимог законодавства оператором потужності, зокрема порушення вимог щодо дотримання температурного режиму при зберіганні харчових продуктів, необхідність ремонту приміщень та їх захисту від комах. Основною причиною спалахів стало порушення вимог санітарного законодавства при організації харчування в оздоровчих закладах

За результатами позапланової перевірки видано приписи щодо усунення порушень вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів та складено протоколи про правопорушення відповідно до

65 статті Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

В оздоровчому закладі ДП «Оздоровчо-спортивний табір Медик - 2» у смт Сергіївка Білгород-Дністровського району Одеської області зареєстровано спалах гострої кишкової інфекції, внаслідок якого постраждало 57 осіб, у тому числі 54 дитини і 3 дорослих. Серед захворілих 35 дітей і 3 дорослих з Васильківського району Київської області, 19 дітей - з Чернігівської області.

Обставинами, що сприяли виникненню спалаху, стали грубі порушення санітарно-протиепідемічного режимів на харчоблоці та законодавства у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, зокрема порушення правил миття та зберігання столового посуду, товарного сусідства продуктів, відсутній контроль температурного режиму у холодильному обладнанні, недодержання правил особистої гігієни персоналом, недостатня кількість спецодягу, не дотримання дезінфекційного режиму, тощо.

За результатами епідрозслідування вжито відповідні заходи реагування: проведено засідання комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Білгород-Дністровської міської ради; керівництву закладу надано приписи щодо усунення причин та умов, що сприяють вчиненню порушень санітарного законодавства, щодо усунення порушень вимог законодавства у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів; начальником Управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Одеській області винесено постанову про накладання адміністративного стягнення; вилучено з обігу харчові продукти; винесено рішення про тимчасове припинення виробництва та/або обігу харчових продуктів; проведено гігієнічне навчання з працівниками харчоблоку та технічним персоналом тощо. Спалах ліквідовано.

З метою приведення закладів до відповідних вимог посадовими особами Держпродспоживслужби надано 940 приписів та 52 розпорядження керівникам закладів, накладено 89 штрафів, відсторонено від роботи 97 працівників, що не пройшли періодичний профілактичний медичний огляд, у 3 випадках про порушення вимог санітарного законодавства поінформовано правоохоронні органи.

З метою підвищення санітарно-освітніх знань було проведено 1351 лекцій, 14686 бесід, підготовлено 505 статей до преси, 70 виступів по радіо та 49 по телебаченню. Спільно з управліннями охорони здоров'я, освіти і науки, у справах сім'ї і молоді з метою збереження здоров'я та формування здорового способу життя серед дітей проведено 1157 нарад, 596 семінарів та 159 колегій, за результатами яких підготовлено 184 накази та 184 розпорядження.
